

2017

Protocol Doorstroming-Doublure-Versnellen

OBS De Eshoek

Vastgesteld Team: 07-06-2016

Vastgesteld MR: 03-10-2016

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Begripsformulering.....	4
2.1 Doorstroming	4
2.2 Doublure	4
2.3. Versnellen	4
3. Waarderingskader inspectie basisonderwijs.....	5
4. De betrokkenen	7
5. Uitgangspunten bij doorstroming	8
5.1 Het verlaten van de peuterspeelzaal en/of kinderdagverblijf	8
5.2 Start in groep 1	8
5.3 Van groep 2 naar groep 3	9
5.4 Van groep 3 naar groep 4 én van groep 4 naar groep 5.....	9
6. Uitgangspunten bij doublure.....	11
6.1. Vaststelling doublure.....	11
7. Versnellen.....	15
8. Basisschoolverlenging na 8 jaar onderwijs.....	18
9. Verlaten basisschool na 8 jaar basisonderwijs in groep 7.....	19
10. Doorstroming voortgezet onderwijs	20
11. Kijkwijzer.....	21

1. Inleiding

De wet op het Primair onderwijs schrijft voor dat ieder kind recht heeft op een ononderbroken ontwikkeling. In principe doorlopen leerlingen de basisschool in 8 jaar. In onze visie en missie staat beschreven dat ieder kind de ruimte krijgt om in zijn eigen tempo en op zijn eigen niveau te leren. We zien elk kind in zijn geheel, hebben oog voor de totale ontwikkeling en bieden onderwijs op maat. Binnen de leerstofblokken van de reken- en taalmethode differentiëren we daarom naar tempo, naar niveau, naar leertijd en naar instructiebehoefte. Het leesonderwijs is meer gericht op het individuele niveau van de leerling. Als toetsresultaten onvoldoende zijn, stellen we voor de uitvallende leerlingen (minimum)doelen op die gehaald moeten worden met herhalingsoefeningen (omschreven in het groepsplan).

We gaan op onze school zorgvuldig om met doorstromen, doubleren en versnellen. Daarom hebben we de procedures hieromtrent vastgelegd in dit protocol. Op deze manier is voor alle betrokkenen helder op welke gronden en volgens welke procedure onze school een beslissing neemt over doorstroming naar een volgende groep.

In de schoolgids wordt melding gemaakt van de aanwezigheid van dit protocol. Dit protocol is te vinden op de website van de school.

In dit overgangsprotocol is speciale aandacht voor de kinderen in de groepen 1, 2 en 3. De 1 oktober regeling, waarbij de geboortedatum de beslissing gaf over wel of niet doorstromen naar de volgende groep, is niet meer van toepassing. Ook telt de afweging voor “najaarskinderen” (kinderen geboren in de maanden oktober, november en december) waarbij leerlingen in 7,7 tot 7,9 jaar of 8,5 tot 8,9 jaar de basisschool doorlopen, niet meer. **De persoonlijke ontwikkeling van het kind is bepalend voor de overgang.**

In een belangrijk aantal gevallen heeft een extra periode van 6 of 7 maanden onderwijs effect op kinderen, met name als de kinderen gericht gestimuleerd worden op de gebieden waarop de ontwikkeling nog moet plaatsvinden op leerlijnen die in de kleutergroep worden aangeboden. Voor die kinderen is leertijd verlengen goed, want vervolgens kunnen ze waarschijnlijk zonder problemen de basisschool vervolgen. Tegelijkertijd is uit onderzoek gebleken dat kleuterbouwverlenging niet altijd het beoogde effect heeft. Een belangrijk aantal kinderen met kleuterbouwverlenging blijkt het vervolgens op het einde van groep 3 opnieuw moeilijk te hebben.

Dit protocol is opgesteld om de keuze voor elke leerling verantwoord te nemen. De beschreven procedure wordt daarom in beginsel voor alle betreffende leerlingen toegepast.

Voor de Inspectie voor het Basisonderwijs vormt het doubleren een indicatie voor de kwaliteit van de school. In beginsel behoort de basisschool voor alle leerlingen acht jaar te duren. Sommige leerlingen mogen langer over de basisschool doen, maar de Inspectie verwacht wel van onze school dat we de beslissing hiertoe op weloverwogen gronden nemen. Dit protocol is opgesteld om die keuze verantwoord te nemen.

2. Begripsformulering

2.1 Doorstroming

De overgang op het eind van een schooljaar naar de volgende jaarklas op basis van leeftijd binnen het leerstofjaarklassensysteem.

2.2 Doublure

Na een schooljaar het opnieuw doorlopen van de jaarklas binnen het leerstofjaarklassensysteem, waarbij in meerdere of mindere mate de leerstof wordt overgedaan. Als synoniem wordt de term zittenblijven gebruikt.

2.3. Versnellen

Er zijn verschillende vormen van versnellen. In de volksmond betekent versnellen gewoonlijk een jaartje overslaan bv. van groep 5 naar 7. Als synoniemen wordt de term springen hier ook wel gebruikt. Maar ook een aantal maanden eerder naar groep 2 óf naar groep 3 gaan, wat ook wel vervroegde doorstroming heet, is een vorm van versnellen. Minder bekend is het versnellen in slechts één vak wanneer een grote cognitieve voorsprong vastgesteld wordt, bv. bij rekenen.

3. Waarderingskader inspectie basisonderwijs

De inspectie heeft in hun waarderingskader kwaliteitsaspecten en indicatoren opgenomen die directe raakvlakken hebben met de doorstroom van leerlingen. Deze zijn:

- **Kwaliteitsaspect 7: De leraren stemmen het onderwijsleerproces af op de onderwijsbehoeften van hun leerlingen.**
 - Indicatoren:
 - De leraren volgen de vorderingen van hun leerlingen systematisch.
 - De leraren analyseren de vorderingen van de leerlingen om vast te stellen wat de aanpassingen van het aanbod en/of het onderwijsleerproces moeten zijn voor de groep.
 - De leraren stemmen de instructie en verwerking af op de verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.
 - Het taalgebruik van de leraren past bij de taalbehoefte van de leerlingen.
- **Kwaliteitsaspect 10: De begeleiding is erop gericht dat de leerlingen zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.**
 - Indicatoren:
 - De school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.
 - De school gebruikt de informatie van scholen en instellingen waar de leerlingen vandaan komen voor de begeleiding van de leerlingen.
 - De school maakt beredeneerde afwegingen bij de doorstroom van leerlingen binnen de school.
 - De school begeleidt de ouders/verzorgers en de leerlingen bij de keuze voor het vervolgonderwijs.
- **Kwaliteitsaspect 13: De leerlingen ontwikkelen zich naar verwachting.**
 - Indicatoren:
 - De resultaten van de leerlingen voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde tijdens de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.
 - Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ontwikkelen zich naar hun mogelijkheden.
 - De leerlingen doorlopen in beginsel de school binnen de verwachte periode van 8 jaar. *
 - De adviezen van de leerlingen voor het vervolgonderwijs zijn in overeenstemming met de verwachtingen op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie.
 - De leerlingen functioneren naar verwachting in het vervolgonderwijs.

* De leerlingen doorlopen in beginsel de school binnen de verwachte periode van 8 jaar.

De WPO gaat ervan uit dat 'leerlingen in beginsel binnen een tijdvak van 8 aaneensluitende jaren het primair onderwijs doorlopen' (art. 8, lid 7, onder b WPO). Daarom mag worden verwacht dat het percentage zittenblijvers in de leerjaren 3 t/m 8 in de laatste twee schooljaren binnen een bepaalde bandbreedte (3%) lager dan wel weinig hoger is dan het landelijk gemiddelde. Aanvullend hierop wordt rekening gehouden met het aantal leerlingen, dat in de leerjaren 1 en 2 een verlengde kleuterperiode krijgt.

Twee zaken zijn hierbij van belang:

- Het beleid van de school bij de overgang van leerjaar 1 naar leerjaar 2 en van leerjaar 2 naar leerjaar 3;
- Het beleid van de school ten aanzien van doorstroming vanuit leerjaar 8. Van scholen mag worden verwacht dat zij argumenten hebben om leerlingen in de leerjaren 1 en 2 een verlengde kleuterperiode te geven.

Rapportage over doorstroming, doublure en versnellen wordt geregistreerd. De percentages staan vermeld bij het toezichtkader inspectie basisonderwijs (borgingsdocument van De Eshoek-Logboek PrimAHnet).

4. De betrokkenen

Ouders: Voorafgaand aan de beslissing worden de ouders middels gesprekken betrokken bij het traject.

Groepsleerkracht(en): De leerkracht maakt met betrekking tot zijn/haar advies zoveel mogelijk gebruik van diverse feitelijke gegevens, zoals genormeerde toetsen en observaties. Het vakkundige oordeel van de leerkracht speelt een belangrijke rol bij de beslissing tot doorstroming of doublure. De groepsleerkracht laat zich adviseren door de interne begeleider.

Externe deskundigen: Gegevens over de onderwijsbehoeften van kinderen vanuit een onderzoeks- en begeleidingstraject worden in de afweging meegenomen.

Directie: Na uitgebreid overleg, gehoord hebbende tijdens de verschillende overlegmomenten, neemt de directie een definitief besluit op grond van de gegevens en rekening houdend met het individuele belang van het kind en de belangen van de school en de schoolorganisatie. De directie is eindverantwoordelijk voor het uitvoeren van een zorgvuldige procedure. De directie van de school neemt de beslissing over doublure, doorstroming of versnellen.

Interne begeleider (IB'er): De interne begeleider is binnen de school de deskundige met betrekking tot de leerlingenzorg. De interne begeleider kan eventueel deelnemen aan de gesprekken met ouders en kind.

Werkgroep Zorg: De Werkgroep Zorg bestaat naast de IB'er uit teamleden die door scholing en/of interesse over extra kunde beschikken t.a.v. onderdelen die deel uit maken van de zorg op onze school. De specialisaties bestaan op De Eshoek uit een specialist gedrag, specialist Onderbouwd, specialist Taal-Lezen, specialist Reken en specialist Meer- en hoogbegaafden.

Schoolzorgteam (SZT): In het schoolzorgteam zitten de intern begeleider (IB'er) en de directeur van de school. Het SZT bereidt schoolzorgontwikkelingen voor en monitort het vastgestelde beleid.

5. Uitgangspunten bij doorstroming

5.1 Het verlaten van de peuterspeelzaal en/of kinderdagverblijf

Vanuit de peuterspeelzaal en/of kinderdagverblijf wordt een overdrachtsformulier aan ouders meegegeven. De Eshoek vindt het erg waardevol om deze voorschoolse gegevens in te kunnen zien. Wanneer ouders hun kind aanmelden op onze school wordt er door de ouders een intakeformulier ingevuld. Hierop staan belangrijke zaken vermeld als medische gegevens, opvoedgegevens, speelwerkgedrag, taalontwikkeling, bewegen, boekeninteresse, denkontwikkeling, redzaamheid en schoolbeleven. Het formulier wordt door de onderbouwcoördinator bestudeerd, zodat aandachtspunten (problemen) zo vroeg mogelijk worden gesignaleerd. Ook wordt aan de hand van deze informatie de ingeschatte hoeveelheid zorg bepaald en bepaald in welke kleutergroep de leerling dan het beste het onderwijs op maat kan ontvangen.

5.2 Start in groep 1

Na het intakegesprek, de inschrijving en de kennismakingsmomenten start de leerling in groep 1. Hij/zij doet mee met de lesactiviteiten, uit de methode Onderbouwd, behorende bij het aanbod van groep 1. Het aanbod bestaat uit mondelinge taalvaardigheid, ontluikende - en beginnende geletterdheid, taalbeschouwing, getallen, meten, meetkunde, zelfbeeld/ontwikkeling van identiteit, ontwikkeling van zelfstandigheid, sociaal gedrag en sociale vaardigheid, werkhouding en concentratie (zie bijlage SLO aanvangsdoelen groep 1 en einddoelen groep 2).

Uitgangspunt voor een zorgvuldige afweging m.b.t. tot doorstroming is de zorgstructuur die De Eshoek hanteert. Een zorgstructuur waarin planmatig handelen voorop staat. Hierbij wordt gewerkt vanuit 'Handelingsgericht werken', dat bestaat uit:

- Waarnemen; het verzamelen van gegevens over leerlingen (groepsoverzichten, groepsplannen én preventief en proactief leerlingen signaleren die in een komende periode extra aandacht nodig hebben.
- Begrijpen; het benoemen van de onderwijsbehoefte van de leerlingen
- Plannen; het opstellen van een groepsplan
- Realiseren; het uitvoeren van het groepsplan

De leerling stroomt door naar groep 2 mits:

- Er voldoende scores zijn behaald op de onderdelen uit de methode Onderbouwd (observatiesysteem).
- Er geen bijzonderheden zijn m.b.t. de sociaal- emotionele ontwikkeling van de leerling af te lezen uit het daarvoor gebruikte systeem van de methode Onderbouwd.
- Er sprake is van voldoende ontwikkeling naar het oordeel van de verantwoordelijke groepsleerkracht (te beoordelen aan de hand van schriftelijke aantekeningen van de leerkracht).

De leerkracht vult voor de leerlingen, waarover twijfel bestaat, de kijkwijzer in, zoals in hoofdstuk 11 is beschreven. Als extra beoordelingsinstrument kan besloten worden de Cito-toetsen voor kleuters (Cito Taal voor kleuters en/of Cito Rekenen voor kleuters) af te nemen. De toets is bedoeld als een objectief evaluatie-instrument naast de waarnemingen van de leerkracht.

5.3 Van groep 2 naar groep 3

In groep 2 wordt het lesaanbod uit de methode Onderbouwd vervolgd. Uit het overgaan naar groep 2 mag niet de conclusie worden getrokken dat de leerling over een jaar vervolgens ook automatisch doorschuift naar groep 3. De ontwikkeling moet opnieuw worden bekeken. Gedurende het tweede schooljaar zal het kind zich blijvend positief moeten ontwikkelen m.b.t. de eerder genoemde ontwikkelingsgebieden.

Leerlingen met een ontwikkelingsachterstand, die op het einde van groep 2 over zouden kunnen gaan naar groep 3, wordt vanaf februari extra hulp geboden gericht op de SLO einddoelen groep 2 (zie bijlage SLO aanvangsdoelen groep 1 en einddoelen groep 2). In de maand mei/juni (afhankelijk van einde schooljaar) wordt definitief besloten of een leerling doorgaat naar groep 3. Tijdens het bespreken speelt het effect van de tot nu toe gegeven extra hulp een belangrijke rol.

Uitgangspunt voor een zorgvuldige afweging m.b.t. tot doorstroming is de zorgstructuur die De Eshoek hanteert. Een zorgstructuur waarin planmatig handelen voorop staat. Hierbij wordt gewerkt vanuit 'Handelingsgericht werken', dat bestaat uit:

- Waarnemen; het verzamelen van gegevens over leerlingen (groepsoverzichten, groepsplannen én preventief en proactief leerlingen signaleren) die in een komende periode extra aandacht nodig hebben
- Begrijpen; het benoemen van de onderwijsbehoefte van de leerlingen
- Plannen; het opstellen van een groepsplan
- Realiseren; het uitvoeren van het groepsplan

De leerling stroomt door naar groep 3 mits:

- Er voldoende scores zijn behaald op de onderdelen uit de methode Onderbouwd (observatiesysteem).
- Er geen bijzonderheden zijn m.b.t. de sociaal- emotionele ontwikkeling van de leerling af te lezen uit het daarvoor gebruikte LeerlingVolgSysteem van de school,.
- Er sprake is van voldoende ontwikkeling naar het oordeel van de verantwoordelijke groepsleerkracht (te beoordelen aan de hand van schriftelijke aantekeningen van de leerkracht).

De leerkracht vult voor de leerlingen, waarover twijfel bestaat, de kijkwijzer in, zoals in hoofdstuk 11 is beschreven. Als extra beoordelingsinstrument kan besloten worden de Cito-toetsen voor kleuters (Cito Taal voor kleuters en/of Cito Rekenen voor kleuters) af te nemen. De toets is bedoeld als een objectief evaluatie-instrument naast de waarnemingen van de leerkracht.

5.4 Van groep 3 naar groep 4 én van groep 4 naar groep 5

Leerlingen gaan door van groep 3 naar 4 én van groep 4 naar groep 5, als de leerling voldoet aan de volgende hoofdcriteria:

- Tijdens de methodegebonden toetsen (hoofd)rekenen, begrijpend lezen, taal, spelling en technisch lezen maakt de leerling in 3 van de 4 gevallen minimaal 60% van de opgaven voldoende.
- De leerling scoort op Leerlingvolgsysteem toetsen rekenen, spelling en lezen minimaal III.

- Eind groep 3 leest de leerling minimaal op E3 niveau en eind groep 4 leest de leerling minimaal op E4 niveau. Een lager niveau wordt geaccepteerd mits het leesbegrip op niveau is.
- De leerling scoort op minimaal 3 van de 5 onderdelen van Vison een III score.

Voor leerlingen, die niet aan bovenstaande hoofdregels voldoen, wordt een fijnmaziger signaleringslijst ingevuld. De leerkracht vult voor de leerlingen, waarover twijfel bestaat, de kijkwijzer in, zoals in hoofdstuk 11 is beschreven. Hiervoor worden gegevens verzameld m.b.t. de ontwikkeling op alle basisvaardigheden, resultaten Leerlingvolgsysteem (vaardigheidsscores), de sociaal-emotionele ontwikkeling en de werkhouding.

Leerlingen met een ontwikkelingsachterstand, die op het einde van groep 3 over gaan naar de volgende groep, wordt vanaf februari extra hulp geboden gericht op de einddoelen groep 3 (zie website SLO en TULE) . In de maand mei/juni (afhankelijk van einde schooljaar) wordt definitief besloten of een leerling doorgaat naar groep 4. Tijdens het bespreken speelt het effect van de tot nu toe gegeven extra hulp een belangrijke rol.

De leerkracht volgt het stappenplan, zoals opgenomen in hoofdstuk 6.2. Ouders worden dus tijdig op de hoogte gebracht.

6. Uitgangspunten bij doublure

Als een leerling niet aan de criteria, zoals in hoofdstuk 5 omschreven voldoet, wordt de leerling ingebracht bij de Werkgroep Zorg.

Tijdens het bespreken speelt het effect van de tot nog toe gegeven extra hulp een belangrijke rol. Indien aanwezig geldt dit ook voor ingewonnen (eventueel schriftelijke) advies of onderzoeksrapport van een externe deskundige.

Op De Eshoek hebben we de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Kinderen kunnen hoogstens eenmaal doubleren gedurende de basisschool.
- Doubleren komt voor in groep 1 t/m 4. Incidenteel in andere groepen (bijv. bij zij-instromers = leerling van een andere, verwijzende basisschool). Na groep 4 werken we met een ontwikkelingsperspectief (OPP) waarbij we de kinderen een eigen leerlijn aanbieden met maximale individuele doelen.
- Het doubleren in een groep is bedoeld voor leerlingen, die wat betreft de resultaten onvoldoende scoren of op hun tenen lopen, terwijl er wel voldoende capaciteiten aanwezig (b)lijken te zijn. Kinderen die over de gehele linie erg zwak zijn, leerlingen met een lage intelligentie (gemiddeld IQ lager dan 75) en dyslectische leerlingen doubleren in beginsel niet op onze school. Ook bij andere leerlingen met een gediagnosticeerde leer- en/of ontwikkelingsstoornis zijn we terughoudend. Ze worden verder geholpen met een individuele leerweg.
- Voor kinderen, die regelmatig ziek zijn (geweest) of zich door problemen thuis en/of op school minder hebben ontwikkeld dan op grond van hun capaciteiten verwacht mag worden, kan een doublure een goede oplossing zijn.
- Bij kinderen met een gediagnosticeerde handicap zijn we terughoudend wat betreft doubleren. Bij deze kinderen zal, samen met externe begeleiders, bekeken worden, of de achterliggende prestaties verband houden met de handicap.

6.1. Vaststelling doublure

Om de wenselijkheid van een doublure vast te stellen maken we gebruik van:

- de omvang van de tot nu toe uitgevoerde extra hulp en de resultaten hiervan
- resultaten uit het leerlingvolgsysteem (observatiesysteem Onderbouwd voor de groepen 1 en 2 en CITO-leerlingvolgsysteem vanaf groep 3)
- de resultaten op de methodegebonden toetsen rekenen, begrijpend lezen, taal, spelling en technisch lezen (vanaf groep 3)
- de resultaten op de methodegebonden toetsen rekenen, begrijpend lezen, taal, spelling en technisch lezen (vanaf groep 4)
- observaties wat betreft de sociaal-emotionele ontwikkeling (Viseon en Goed Gedaan!) en de werkhouding
- uitslagen van extra uitgevoerde beoordelingsinstrumenten
- eventueel aanwezige rapportage van externen

- de situatie van de groep waarin het kind eventueel instroomt

6.2. Proces doublure

De leerkracht bespreekt de ontwikkeling/vorderingen van de leerling met de ouders/verzorgers tijdens contactmomenten. De leerkracht legt dit vast op het oudergespreksformulier en wordt bewaard in het dossier van de leerling. Met betrekking tot het aanbieden van een extra leerjaar wordt altijd zorgvuldig overlegd met ouders. In februari (eventueel eerder) wordt met ouders de gedachte aan een doublure besproken. Daarbij worden de overwegingen genoemd, alsmede de procedure. De onderwijsbehoefte wordt op dat moment opnieuw (naast eerdere pogingen) gericht omschreven in het groepsplan. Eventueel is er ook tussentijds nog overleg. In mei/ juni (afhankelijk van einde schooljaar) wordt definitief besloten over doorstroming of doublure. Na 3 maanden (oktober/ november) volgt er een evaluatiegesprek met leerkrachten en ouders. Van alle gesprekken wordt verslag gemaakt en dit wordt ondertekend door ouders.

Structuur besluitvorming

Met ouders worden de volgende vragen besproken en tijdig samen in kaart gebracht:

1. Wat zijn de sterke en zwakke kenmerken van de leerling?
2. Welke doelen voor taal, rekenen en sociaal-emotioneel streven we na?
3. Wat heeft de leerling nodig om deze doelen te behalen? Wat zijn de behoeften?
4. Gezien deze onderwijsbehoeften van de leerling, hoe en waar kan hieraan het beste tegemoet worden gekomen: door door te stromen of door te blijven zitten?
5. Wat zijn onderbouwde argumenten voor en tegen (plussen en minnen) zittenblijven danwel dorststromen?
6. Conclusie: Welk besluit neemt de school en is dit besluit gedragen door de ouders?

Bij leerlingen waarbij de vraag wel of niet doubleren relevant is, vindt tussen leerkracht –Werkgroep Zorg en SZT overleg plaats, waarbij alle argumenten (zowel van de ouders als van de school) worden besproken. Er wordt gestreefd naar consensus tussen ouders en school. De ouders en de leerling denken en doen actief mee en hun doelen, wensen, verwachtingen en tips spelen een grote rol in de besluitvorming. Besluiten tot een doublure is een ingrijpende beslissing. Samen met ouders (en kind) maakt De Eshoek een zorgvuldige afweging van argumenten voor en argumenten tegen een doublure in een specifieke situatie; deze leerling, in deze groep, bij deze leerkracht, op deze school en van deze ouders.

Voorbeelden van argumenten voor en tegen een doublure:

Voor	Tegen
De leerling krijgt meer zelfvertrouwen, omdat de kans op succeservaringen met leren groter zijn.	Grote kans op demotivatie. De groei op de relatief sterkere vaardigheden wordt met een doublure geremd, vanwege de weinig stimulerende leeromgeving voor de zittenblijver.
De leerling krijgt meer tijd omdat hij/zij 'meer van hetzelfde' nodig is.	Het aanbieden van opdrachten die het kind al kan, wordt wellicht ervaren als succes, maar brengt het risico met zich mee dat de leerdoelen te laag worden gesteld (de lat wordt te laag gelegd).
De leerling kan hoogstwaarschijnlijk naar een	De leerling heeft niet 'meer van hetzelfde' nodig,

hoger niveau van passend voortgezet onderwijs.	maar specifieke ondersteuning, afgestemd op diens onderwijsbehoeften.
De relatie huidige leerkracht en leerling is positief.	De toekomstige leerkracht komt tegemoet aan de pedagogische en didactische onderwijsbehoeften van de leerling.
De huidige leerkracht verwacht dat een extra jaar bij haar/hem in de klas ten goede zal komen aan de didactische en sociaal-emotionele ontwikkeling, diens werkhouding en welbevinden.	De toekomstige leerkracht heeft realistisch-hoge verwachtingen van de leerling.
De samenwerking huidige leerkracht en de ouders is constructief en zal positief blijven.	Samenwerking ouders en toekomstige leerkracht zal constructief verlopen.
Ouders zijn goed geïnformeerd over de argumenten en de mogelijke gevolgen van een doublure. Zij hebben ook een sterke voorkeur voor doublure en verwachten dat de keuze het kind goed zal doen, zowel qua leren als qua welbevinden.	Ouders hebben een sterke voorkeur voor doorstromen. Zij verwachten dat het in de volgende groep beter zal gaan met hun kind, zowel qua leren als qua welbevinden.
De leerling geeft zelf aan te willen blijven zitten, b.v. vanwege vriendjes.	Ouders zijn bereid het schoolse leren thuis te ondersteunen.
	De leerling geeft zelf aan over te willen gaan.

* Bron: LBBO Beter Begeleiden maart 2017

Er blijven grote twijfels bestaan over het nut van zittenblijven. Het heeft doorgaans op korte termijn een positief effect, maar op de lange termijn verdwijnen de voordelen. Op het moment dat zittenblijvers met nieuwe lesstof worden geconfronteerd vermindert de opgebouwde voorsprong of verdwijnt deze zelfs in het geheel. De effecten op psychosociaal functioneren die genoemd worden zijn: meer 'vertroebelde relaties' met leeftijdsgenootjes, meer hyperactief en afleidbaar gedrag, minder zelfstandig werken, minder graag naar school willen gaan en minder zelfvertrouwen. Volgens Driessen -2014- hangt zittenblijven samen met uiteenlopende kenmerken:

- Leerling: Zwak prestatieniveau op taal en rekenen, laag intelligentieniveau, zwakke sociaaleconomische thuissituatie, allochtone herkomst, psychologische problemen, jongen zijn en de jongste van de klas zijn
- Klas: Klassengrootte, instructiekwaliteit en tijdsplanning
- School: Voorzieningen voor de zorgleerlingen, ongunstig leerklimaat, het leerstofjaarklassensysteem, te weinig opbrengstgericht werken en moeite met omgaan van de verschillen tussen leerlingen.

De leerkracht plant een extra gesprek met de ouders/verzorgers, waarbij de IB'er wordt uitgenodigd; Indien ouders en/of directeur dit wensen, kan er ook een gesprek tussen ouders en directeur plaatsvinden.

We gaan ervan uit, dat school de ouders heeft kunnen meenemen in het proces van besluitvorming via de stappen omschreven in dit protocol. Indien er geen consensus wordt bereikt, is het besluit van de school bindend. Het belang van de leerling staat hierbij altijd centraal.

Ouders/verzorgers worden door de leerkracht geïnformeerd over het besluit, waarbij het besluit wordt onderbouwd met argumenten.

De leerkracht meldt in aanwezigheid van de ouder(s) het besluit aan het kind. Eventueel ondersteunt de IB-er daarbij.

Ouders zijn verantwoordelijk voor hun kind. Als zij niet akkoord gaan met de door de directie genomen besluit, kan deze hen adviseren uit te zien naar een andere school, die beter aansluit bij dat wat de ouders van de school verlangen met het oog op de begeleiding van hun kind. Ook kunnen ouders gebruik maken van de klachtenregeling.

Bij doublure stelt de school een plan op waarin wordt beschreven wat de school doet om de leerling extra te ondersteunen. Met het oog op de “ononderbroken ontwikkeling” is het van belang dat een kind, die voor de tweede keer een groep doet, een aangepast programma krijgt om de voorsprong op de nieuwe groep te behouden en een goede start te kunnen maken in het daarop volgende leerjaar.

Bij een doublure wordt er altijd een plan van aanpak gemaakt voor het nieuwe schooljaar, waarin wordt beschreven op welke vakgebieden er aanpassingen zullen worden gedaan. Dat betekent bijvoorbeeld, dat een leerling met een rekenprobleem niet op alle andere vakgebieden de leerstof opnieuw hoeft te doorlopen.

Als de leerling niet doorstroomt naar groep 3, is er sprake van een verlenging. Alleen leerlingen die op 1 oktober 7 jaar zijn en voor het eerst in groep 3 zitten, worden beschouwd als kleuterverlengers.

7. Versnellen

Versnellen en/of verrijken komt voor bij (hoog)begaafde leerlingen. Onder versnellen verstaan we het versneld doorlopen van het basisprogramma al dan niet tot gevolg hebbend dat één of meerdere leerjaren worden ‘overgeslagen’. Bij versnelling gaat het in wezen om het versneld halen van de doelen van het basisprogramma. Ervaring leert dat versnelling vrijwel altijd met verrijking gepaard gaat. Onder het verrijken verstaan we de uitbreiding van het basisprogramma met extra programmaonderdelen. Hiermee worden in principe aanvullende doelen nagestreefd. Het basisprogramma wordt daartoe ingedikt. Verrijking houdt vaak in dat leerstof wordt aangeboden die aansluit op of gericht is op het bereiken van een hoger ontwikkelingsstadium. Dit wil zeggen dat een leerling bepaalde stof kan overslaan omdat die al beheerst wordt. In de tijd die gewonnen wordt met het overslaan van bepaalde onderdelen van de stof, richt hij of zij zich op nieuwe leerstof. Hij of zij kan daardoor sneller door het curriculum gaan of er kan een verrijkt programma worden aangeboden, zonder versnelling naar een volgende groep.

Op De Eshoek beseft de leerkracht dat ook de excellente leerling onze aandacht verdient. Dit besef moet echter nog worden omgezet in concreet beleid. Op dit moment (jan. 2016) verdiept één leerkracht zich met de studie Master SEN in meer- en hoogbegaafden onderwijs. Het voltallige team volgt een cursus Excellentie leerling. De Eshoek wil ook de excellente leerlingen bieden wat andere leerlingen inmiddels wordt geboden, namelijk een programma, afgestemd op hun onderwijsbehoeften.

Het team van De Eshoek kent op dit moment daartoe nog de volgende belemmeringen:

- Personeelsleden zijn onvoldoende deskundig
- Nog te veel ad hoc oplossingen
- Onvoldoende goede materialen/methoden
- Onvoldoende tijd vrij kunnen maken voor het onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen
- Onderwijs aan zwakkere leerlingen vergt al veel tijd/aandacht
- Kinderen worden niet tijdig gesignaleerd

De Eshoek is dit schooljaar voorzichtig gestart met een aangepast programma voor hoogbegaafden. Voor de aanpak, het proces en het beleid verwijzen we naar de in ontwikkeling zijnde actieplannen en richtlijnen.

De meest aangehaalde reden om een leerling te gaan versnellen is meestal een *cognitieve voorsprong*. Uiteraard versnelt een kind niet omdat het zomaar hoogbegaafd is, maar wordt er beoordeeld of het een voorsprong heeft en hoe groot die voorsprong dan wel is. Dat kan door een uitgebreid didactisch onderzoek uit te voeren hetzij op school zelf, hetzij door een extern bureau. Hierbij wordt het kind voor technisch lezen, begrijpend lezen, spelling en rekenen doorgetoetst met de Leerlingvolgsysteem-toetsen of andere testen. Bij een voorsprong van 6 à 12 maanden onderwijs gaan leerkracht en ouders gezamenlijk in gesprek over verrijking en/of versnellen.

Een tweede overweging die gemaakt wordt is of het kind eraan toe is in zijn *sociaal-emotionele ontwikkeling*. De observaties uit de methode Goed gedaan! en de scores uit Viseon, zijn daarbij onderwerp van gesprek.

7.1 Hoogbegaafde leerlingen

Er is geen vastomlijnde definitie van het begrip (hoog)begaafdheid. De meest gebruikte omschrijving is die van de Amerikaanse psycholoog J.S. Renzulli. Een hoogbegaafd kind heeft:

- hoge intellectuele capaciteiten (IQ hoger dan 130);
- creativiteit in het bedenken van oplossingen;
- doorzettingsvermogen om een taak te volbrengen.

De volgende eigenschappen blijken veel voor te komen bij hoogbegaafde kinderen (bron: SLO/Stichting Leerplan Ontwikkeling):

- hoge intelligentie (IQ hoger dan 130);
- vroege ontwikkeling / ontwikkelingsvoorsprong;
- grote woordenschat;
- uitblinken in meerdere gebieden;
- goed geheugen/gemakkelijk kunnen leren;
- snel van begrip/goed leggen van (causale) verbanden;
- makkelijk kunnen analyseren van problemen;
- maken van grote denksprongen;
- 'leidinggevende' kwaliteiten;
- voorkeur voor abstractie;
- hoge mate van zelfstandigheid/doorzettingsvermogen;
- trekt graag op met oudere kinderen;
- brede of juist specifieke interesse/hoge motivatie/veel energie;
- creatief/origineel;
- perfectionistisch;
- apart gevoel voor humor;
- hoge mate van concentratie.

Alleen met een intelligentieonderzoek kan met voldoende zekerheid worden vastgesteld of een kind hoogbegaafd is. Voor kinderen is het meest gebruikte onderzoek de WISC-R III (6 – 16 jaar). Een dergelijk onderzoek kan uitsluitend worden afgenomen door een daartoe bevoegde psycholoog of orthopedagoog.

Met de huidige kennis, ervaring en vaardigheden bestaan er nog vele vragen, twijfels en bedenkingen over de eventuele versnelling. Gesprekken tussen school en ouders zijn heel belangrijk, waarbij de voor- en nadelen van het versnellen en de criteria om te versnellen besproken worden.

Het creëren van een geschikt arrangement voor (hoog)begaafde leerlingen wordt wederom geplaatst in het kader van handelingsgericht werken. Handelingsgericht werken wil de kwaliteit van het onderwijs en de begeleiding van alle leerlingen verbeteren. Het is een systematische en cyclische manier van werken, waarbij het aanbod afgestemd is op de onderwijsbehoeften en de basisbehoeften van de leerlingen; in dit geval kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong. Aan de hand van de kindkenmerken wordt gekeken welke onderwijsbehoeften het betreffende kind heeft.

Onderwijsbehoeften van de leerlingen geven zicht op welke doelen voor deze leerling wenselijk en haalbaar zijn in de komende periode en wat hij/zij (extra) nodig heeft om deze doelen te bereiken. Bij HGW zijn de gesprekken met leerlingen heel belangrijk. Onder andere omdat de leerlingen vaak zelf goed kunnen aangeven wat ze nodig hebben, wat ze goed kunnen en wat anders moet. Als een leerling zich inzet voor een uitdagende opdracht, kunnen het zelfvertrouwen en de zelfstandigheid groeien.

De HGW-cyclus

Deze cyclus kent vier fasen:

1. Waarnemen en signaleren Registratie van aanwijzingen dat de leerling behoefte heeft aan versnelling dan wel verrijking
2. Begrijpen en analyseren
 - a) In kaart brengen van leerlingkenmerken en een leerlingprofiel
 - b) Beschrijven van bijbehorende onderwijsbehoeften (doelen en extra ondersteuningsbehoeften)
3. Plannen Besluit tot een programma van
 - a) versnellen met verrijken of
 - b) compacten en verrijken
4. Uitvoeren Realiseren en evalueren van het programma

NOOT:

Zie ook de interne richtlijnen van De Eshoek (hoog)begaafdheid.

8. Basisschoolverlenging na 8 jaar onderwijs

In uitzonderlijke gevallen komt het voor dat een kind na 8 jaar basisonderwijs zich nog verder kan ontwikkelen in het basisonderwijs.

Bespreekgevallen kunnen zijn:

- Het kind heeft zich door omstandigheden de leerstof nog onvoldoende eigen gemaakt en dit zal waarschijnlijk met een extra jaar groep 8 wel lukken.
- Ook kan de sociaal-emotionele ontwikkeling dusdanig zijn dat het kind de overstap naar het voortgezet onderwijs nog niet kan maken en waarbij de verwachting is, dat dit door een jaar extra basisonderwijs zich dusdanig zal ontwikkelen dat het kind steviger in zijn schoenen staat als het de basisschool verlaat.
- Als er in de laatste twee jaar een schoolverandering heeft plaatsgevonden, waarbij de leerling aanpassingsproblemen heeft gehad.
- Als de leerling door bijzondere omstandigheden (b.v. ziekte) veel heeft verzuimd: minimaal totaal een half jaar in groep 4 t/m 8.
- Als een leerling door een handicap meer leertijd nodig heeft.

Het spreekt voor zich dat de uitzonderlijke gevallen of een combinatie van bovengenoemde punten zeker zal leiden tot een afweging van de voor- en nadelen. Voor de procedure van een extra jaar basisonderwijs geldt hetzelfde stappenplan als bij hoofdstuk 6.2.

9. Verlaten basisschool na 8 jaar basisonderwijs in groep 7

In groep 7 bestaat de mogelijkheid om een leerling aan het eind van het schooljaar i.v.m. zijn/haar leeftijd door te verwijzen naar het vervolgonderwijs. Na acht jaar basisonderwijs kan een leerling aangemeld worden voor het vervolgonderwijs. School en ouders kunnen bespreken om groep 8 over te slaan wanneer school en ouders erover eens zijn dat het geen zin meer heeft de leerling groep 8 te laten doorlopen.

Bespreekgevallen kunnen o.a. zijn:

- Leerling is toe aan het voortgezet onderwijs
- Leerling gaat naar voortgezet speciaal onderwijs
- Leerling vindt geen aansluiting in de groep
- Resultaten worden niet beter

Het is van groot belang om deze keuze in goed overleg met alle partijen te maken.

Wanneer er besloten wordt de leerling te verwijzen naar het voortgezet onderwijs, moet het niveau bepaald moeten worden. Leerlingen die groep 8 overslaan en na groep 7 de basisschool verlaten, kunnen de eindtoets al in groep 7 maken.

10. Doorstroming voortgezet onderwijs

De basisschool verzamelt door de jaren heen veel gegevens over de leerlingen om de ontwikkeling van het kind zo goed mogelijk te kunnen volgen. Deze gegevens legt de school vast in het Leerlingvolgsysteem. De basisschool adviseert de ouders/verzorgers over welk niveau het best bij het kind past. De scholen van voortgezet onderwijs plaatsen de leerlingen. Om ervoor te zorgen dat De Eshoek goed adviseert, wordt de Plaatsingswijzer gebruikt (de Plaatsingswijzer is een gezamenlijk product van het primair en voortgezet onderwijs in Friesland, dat door Stichting PrimAH gehanteerd wordt). De Plaatsingswijzer is gebaseerd op de meerjarige ontwikkeling van de leerling, zoals die zichtbaar wordt in het leerlingvolgsysteem vanaf groep 6.

Voor uitgebreide informatie betreffende advisering voortgezet onderwijs en de Plaatsingswijzer wordt verwezen naar de interne richtlijn van De Eshoek Adviesprocedure Voortgezet Onderwijs.

In bijzondere gevallen wordt er beredeneerd afgeweken van dit protocol. Het besluit hiertoe wordt genomen door de directie.

11. Kijkwijzer

De kijkwijzer wordt digitaal (te vinden op PrimAHnet->Zorgdocumenten->Zorg-School->Richtlijnen en Formats->Doubleren en versnellen) voor de leerling ingevuld. Zie onderstaand voorbeeld.

Kijkwijzer voor de besluitvorming verlenging-voortgang-versnellen naar groep 3	
PERSOONSGEGEVENS	
Naam leerling	
Geboortedatum	
Groep	
Ingevuld op	
Ingevuld door	
Besproken met ouder(s)/verzorger(s) op	
KIJKWIJZER	Punten
Gedrag:	
Zelfstandig met aankleden en w.c.	
Is taakgericht	
Werktempo is goed	
Heeft zelfvertrouwen	
Is gemotiveerd	
Spel:	
Speelduur is goed	
Speelt ook met anderen	
Speelt goed rollenspel en heeft daarin behoefte aan uitdaging	
Doet verschillende activiteiten.	
Gesprekken:	
Betrokken bij gesprekken	
Neemt goed deel aan gesprek	
Goede luisterhouding	
Betrokken bij kringgesprekken.	
Sociaal/emotioneel:	
Zoekt contact met anderen	
Zoekt contact met de leerkracht	
Voelt zich op zijn gemak	
Komt voor zichzelf op	
Neemt zelf initiatief	
Heeft geen faalangst	
Taal:	
Onderbouwd taal gr. 2 voldoende (80%)	
Spreekt verstaanbaar	
Auditieve oefeningen gaan goed	
Kan naam schrijven	
Heeft belangstelling voor letters	
Werkhouding:	
Concentratie is goed	
Werktempo is goed	
Kan iets duidelijk vormgeven	
Kiest wel voor moeilijke opdrachten	
Kan een opdracht zelfstandig uitvoeren	
Rekenen:	
Onderbouwd rekenen gr. 2 voldoende (80 %)	
Kan goed tellen tot 20 en teruggtellen 10-0	
Begrippenkennis is goed	

Uitleg Kijkwijzer

2 punten:
> goede beheersing

1 punt:
> voldoende beheersing

0 punten:
> geen beheersing

74 punten > 100%
59,2 punten > 80%
- 59 punten > onvoldoende

voorwaarden om over te gaan naar groep 3